

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserate
sprejema upravništvo v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rekopisi se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niskih ulicah št. 2, 1., 17.

Izhajava vsakega torka
nedelje in praznikov, ob
pol 6. uri popoldne.

Po pošti prejemati:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta " 13 " — "
četrt " 6 " 50 "
mesec " 2 " 20 "

V upravništvu prejemati:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta " 10 " — "
četrt " 5 " — "
mesec " 1 " 70 "

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

Štev. 125.

V Ljubljani, v petek 1. junija 1900.

Letnik XXXVI.

Javen shod

priredi

**Katoliško slovensko društvo
za radovljiški okraj**

**dné 4. junija, t. j. na binkoštni
ponedeljek, ob 4. uri popoldne**

v Leseah

v prostorih gospe Wucherer.

Vspored:

1. Nagovor predsednika.
2. Deželni poslanec Jan. Ažman: O zadnjem deželnozbornem zasedanju.
3. Državni poslanec Josip Pogačnik: O državnem zboru.
4. Državni poslanec dr. Janez Ev. Krek: Katoliški mož v javnosti.
5. Župnik Matija Mrak: Il. slovenski katoliški shod.
6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Kallaydoskop.

Bosno in Hercegovino je Avstrija v smislu berlinskega dogovora z velikimi žrtvami zasela ter upravlja zasedeni deželi z vednimi troški. Gospod pl. Kallay je mnogo let vladal v teh deželah kot neomejeni samodržec. V delegacijah je na razna vprašanja odgovarjal oprezno in do najnovejšega časa so bili z njim zadovoljni Mažari in Nemci. Proslavljali so ga kot civilizatorja, ki dela čudeže v nekdanjih turskih pokrajinah. Ako so se čuli tu in tam glasovi, da v Bosni ni vse v najlepšem redu, je uradni aparat storil svojo dolžnost in skupni finančni minister je bil gotov vsestranskega priznanja in hvale.

Vreme pa se je letos nenavadno spreverglo. Mažarski in srbski listi so pričeli naštevati in odkrivati razne napake bosanske uprave. Kar je bilo preje svetlo, je sedaj črno. V Bosni in Hercegovini se baje širi nezadovoljnost mej prebivalstvom, davki se prestrogo izterjujejo, v uradih je sama simonija in korupcija, sodniki so podkupljivi, kmetje obupujejo, mohamedanci so zatirani in se izseljujejo, povsod po deželi pa ruje »hrvatska propaganda«.

Kdo bi si mislil, da Benjamin Kallay tako nenadoma pade v največjo nemilost pri svojih krvnih bratih, katere je podpiral z vsemi močmi. No, hvaležnost ni politična čednost. To dokazujejo sedaj Mažari s svojimi napadi na ministra Kallaya. Ubogi Kallay! Morda se je bil že uživel v nado, da do smrti ostane podkralj v novi Avstriji, sedaj pa toliko nasprotja iz onih krogov, ki so ga doslej občudovali in nosili na rokah. Povod javnim grajam Kallajevega gospodarstva je dala deputacija mohamedanskih veljakov iz Bosne in Hercegovine. Kallay baje ni hotel vsprejeti te deputacije in tudi ne jej izposlovati avdijence pri vladarju. Nato je deputacija obšla mažarske delegate in pričeli so se napadi na Kallaya.

Posebno glasila ogerske vlade očitajo Kallayu, da premalo stori za mažarizacijo Bosne in Hercegovine, da podpira nemstvo in da sploh slabo upravlja.

Naravno, da je stvar prišla v razgovor tudi v delegacijah. Na besede češkega delegata dr. Slame je pl. Kallay odgovarjal samozvestno in prezirljivo. A več glavobola mu je povzročila ogerska delegacija. Delegat Ernusz je opozoril na bosansko deputacijo in na javno grajo, da se v Bosni prezira ogerska trgovina. Hinc illae lacrimae!

Minister Kallay je obširno odgovarjal, češ, da listi zajemajo iz kalnih virov. Uvoz

iz Bosne v Oggersko se manjša, izvoz iz Oggerske v Bosno pa vedno raste. L. 1898 so bosanska naročila na Oggerskem znašala že 36%. Bosna ima vedno večje troške. Letne obresti za bosanski dolg znašajo že 2,325.244 kron in za svoje vojake plačuje 10-94%. Gledé očitania, da v Bosni ni dovolj mažarskih uradnikov, obžaluje minister, da jih ne more dobiti. Glede mohamedancev naglašja minister, da hočejo imeti prednosti in ustanoviti mohamedansko državo na verski podlagi. Ko bi se jim to dovolilo, zahtevali bi isto pravoslavnost in katoliki in Bosne bilo bi konec. Take agitacije vlada ne more trpeti. Minister dalje razlaga, da je razpustil čitalnice, ki so politikovale in agitovale. V Bosni, pravi minister, ni občege nezadovoljstva, le posamezni »streberji« hujskajo narod. Konečno minister izjavlja, da more ogerska industrija in trgovina v Bosni najti dobra tržišča.

Kallay je bil v težavnem položaju, a se je izmotal, da je bil volk sit in koza cela. Iz vsega pa je razvidno, da bi Mažari radi preprečili železnične zveze Bosne in Hercegovine z Dalmacijo. To je Ahilova peta ogerske politike, ki skrbi le za Pešto in Reko, a prezira Hrvate in njihove stare pravice.

Ogerska delegacija je bila prilično zadovoljna s Kallayevim pojasnilom, vprašanje pa je, kaj storé časniki. Ako je res, da je neka mržnja mej Szellom in Kallayem, potem stvar ni še poravnana. Kallay pa se je že sedaj prepričal, da je v naši državi vse preje dovoljeno, nego Mažaru stopiti na kurje oko.

Dualizem in narodnostne postave.

(Dopis iz Hrvatske.)

V hrvatskem saboru se je slišala izjava, da je dualizem za Avstro-Ogersko dober

ustav in da so se ga narodi že privadili. Da so bile te besede nepremišljene in samo tje v en dan izgovorjene, dokazali smo že v enej poprejšnjih števil »Slovenca«. Danes nam je spregovoriti, kako nam škodi dualizem v narodnem pogledu.

Ko je bila sklenjena zveza med Oggersko in Avstrijo na dualističnem temelju, podelila se je tudi državna oblast v Avstriji med Nemce, na Oggerskem pa med Mažare. Seveda je bila v avstrijskem ustavu zagotovljena ravnopravnost vsem narodom, toda ta ravnopravnost je ostala le na papirju; Nemci so se smatrali za izvoljeni narod, kateri edini je zmožen za vladu. Nemščina je morala ostati povsod na prvem mestu ter je ostala faktično do dandanes državni jezik, če tudi se jej to prvenstvo po postavi ni priznalo, premda se je to že večkrat zahtevalo. Nemec se smatra po dualističnem ustavu pravi gospodarjem v celem Avstriji še dandanes ter bi rajše videl razpad države, nego da podeli to svoje gospodstvo z drugimi narodi, posebno s Slovani. Zategadelj imamo v Avstriji toliko političnih borb, ki le slabe državo ter zaustavljajo kulturno napredovanje posebno slovanskih narodov. Nemščina in nemško gospodstvo se smatra v Avstriji še dandanes jednim rešilnim sredstvom tudi na merodajnih mestih; tukaj se misli, da se dualistični ustav ne sme spremeniti, ker se tako hoče tudi na Oggerskem.

Ogerska smatra dualizem za svoj obstanek neobhodno potrebnim. Zna se dobro, da Mažari na Oggerskem niso v večini, kakor ne Nemci v Avstriji. Toda to hočejo oni doseči s pomočjo dualizma, ki jim je dal na Oggerskem vso moč v njihove roke. S silo so začeli mažarizirati Slovake, odvzeli jim vse narodne šole in vse denarne zaklade, utemeljene od rodoljubnih Slovkov v narodne svrhe. S silo so med Slovaki vspeli v kratkem času, a da se žilava moč tega

LISTEK.

O Levčevem „Slovenskem pravopisu“ in njega kritikah.

Spisal dr. K. Štrekelj.

(Dalje.)

Tudi pisavo *r* za *r* v začetku besed moramo pripisovati veljavnosti Miklošičevi; ta pisava je celó dosledneje rabljena, kakor v tipu *sestrski*, samo pri besedah *rdeč*, *rja* in *rš* se je mnogo omahovalo, pač zato, ker se te besede izrekajo na zapadu s polglasnikom za *r*. Toda ozir na vzhodno izreko: *hrsati*, *hrtalec*, *hrš*... pravi, da je pisava s samim *r*, ker smo ga že sprejeli v besedah tipov *ert* in *sestrski*, tudi tukaj najdoslednejša. Usus tyrannus je zmagal tudi pri začetnem *r*, dasi bi zahteval zgodovinski pravopis povsod pisavo *er* (to je *r*).

V pisavi *r* namesto *er* se je torej Levce vpel zgodovinskemu pravopisu, pač ne toliko iz ozira do vzhodnih Slovencev, kolikor iz ozira do navade, ki se je v knjižno slovenščino vkrala iz srbsčine in češčine, in vendar mu pisatelj „filologične filoksere“, pa Perušek in Ivanov očitajo, da se postavlja na gorenjsko (!) stališče in noče nič vedeti o Hrvatih in drugih Slovanih!

§ 6., odstavek 2.

Tukaj graja gospod Milivoj Ivanov v št. 198 „Edinosti“ najprej obliko *germanske* ter zahteva, da bi bil moral Levce po svojem pravopisu pisati *grmanske*. Najprej moramo vprašati, je-li ime *German* sploh znano narodu. Vsakdo mora pritrditi, da ne, ker je ta beseda šele v modérnem času zašla k nam, in to ne v narod, ampak samo v knjigo. Da bi vsak pisatelj smel prikrojiti vsako tuje ime po svoje, za to nima pravice; tudi gospod Ivanov ne bo besed *Tertulijan*, *Ferdinand*, *pergament*,

perkalj, *permutacija*, *perfekcionost*, *hermelin* pisal brez *e*-ja pred *r*-em. Teh besed narod ne pozna, in ako jih pozna, so mu znane le v tuji obliki; ko se seznani z njimi, naredi morda: *Frnandek*, *prkalj*. Pri Čehih in Srbih ali Hrvatih vendar tudi velja pravilo o skupini *tert* → *trt*; Šafařík pa, ki je gotovo tako dobro poznal češčino, kakor pozna gospod Ivanov slovenščino, piše le *Germanie* in *Germany*, in akademski Rječnik, ki ga piše mož velike učenosti, Budmani, pozná tudi samo (*German*), *Germanac*, *Germânija*, *Germanka*, *gêrmânski*, (*Germanović*).

Še huje je v tem odstavku zbola gospoda Ivanova Levčeva oblika *pridrži*: „Pač pa pišemo tuje črke, kadar pridržimo tujo besedo v tuji obliki“, kar je odločno popravil v *pridrži*. Po moji misli ni tukaj prav nič napačnega, ker si je pisatelj mislil posamezen primer v splošnem, aorističnem pomenu: to se more dogoditi in se dogaja vselej, kadarkoli prilika nanese; *pridrži* bi celo pomenjalo to, kar *skušamo pridržati* (Miklošič, Vergl. Gr. IV. 772, 4). Vem, da gospod Ivanov ne bo vpošteval tega razloga, ker spada k tistim (glej „Edinost“ št. 242), ki so pobrali slovenščini aoristični in pripovedni sedanjik. Ta krivi nauk je — da rabim izraz g. Ivanova — izsesal iz mezinca Lamurski v spisu „Čuvajmo svoje prastarine“, v katerem poleg nekih resnic uči še mnogo več neresnic in bega z njimi zlasti ljudi po Primorju, zbrane okrog „Edinosti“. K tem neresnicam spada med drugimi ta, da ima sedanjik dovršnikov *vedno* pomen bodočnosti in da je pripovedni sedanjik tuja prikazen, ki se je moramo ogibati kakor hudiča. Škrabec se je zoper ta krivi nauk postavil krepko v bran v treh tečajih „Cvetja z vertov sv. Frančiška“ (XV.—XVII.) ter ga pobil sijajno. Za vsakega, ki zna logično misliti (in je tiste spise res prebral), je dokazal Škrabec ničnost prigovorov Lamurskega in tovarišev. Po teh njegovih spisih, ki jih živo priporočam vsakemu, se mi zdi nepotrebno, nositi še nadalje sove v

Atene. Da so tudi v srbsčini ali hrvaščini podobne razmere, o tem se je moči podučiti sedaj ne samo iz Miklošiča, ampak posebno tudi iz Maretičeve slovnice. Ako smejo torej celo Hrvati ali Srbi, ki so vendar še ohranili aorist, rabiti aoristični in pripovedni sedanjik, zakaj bi ga mi ne smeli, ki smo zamenili aorist s sedanjkom dovršnikov že prej? Naši Hrvatomanji hočejo o vsaki priliki in nepriliki našiti slovenščini kako hrvaško zaplato, v tem oziru pa so čudovito nedosledni: tukaj rujejo zoper edinost! Seveda se natura tudi vil ne boji, in zato se tem modrijanom vedno in vedno, navzlic vsi opreznosti in vsemu trudu, vrivajo prave oblike, kakoršnih jih je naučila mati. Tudi gospod Milivoj Ivanov se še ni popolnoma otresel prahu „šmarskih Rovt“ — kje so, ne vem, gotovo pa ne govorijo tam lamursčine — ker piše res med drugim zoper nauk svojega proroka take-le, po njegovem „neslovanske“ stavke: „Kadar se takov pisatelj *vsede*, *obloži* se raznimi slovnici, *začne* po švabski pisati (povsod sedanjik dovršnikov!)... in nateza svoje revne možgane ter se muči; tretjega zopet *pokliče* slovenit državni zakonik“ (ali pomenja to: *wird rufen?*) („Edinost“ 193); „Ob takih prilikah je v resnici sitno pravo zadeti, in tako *uide* peresu marsikaj, česar narod nema in ne pozna („Edinost“ 254); da bi vlada poiskala človeka, ki bi bil kos takemu poslu, kaj takega ji še na misel ne *pride*, samo da ima povoda žaliti nas in sramotiti nas varvarami“ („Edinost“ 241 več izdanje). „Žalostna nam majka, da se v nas *dobi* ljudi“ („Edinost“ št. 194). Da, da, tudi Ivanovu včasih zadremlje lamurski Homer! — Kedor piše, kakor on: „Sicer se pa vladajmo (prelepo!) po gospoda prof. Peruška navodilih, ako *nadaljujemo pisati* (!) kakor smo začeli“ („Edinost“ št. 197) ta pač nima pravice, očitati Levce v brk: „Levec je pokazal vso golost svojega neznanja o glagolu in res nema o njem niti najmanjšega poudarka.“

naroda zatre, začeli so jim celo otroke jemati ter jih na državne stroške preseljevati v čisto mažarske kraje. Isto borbo so začeli z Malorusi, s Srbi in z Rumunci. S poslednjimi so imeli najhuje borbe, ki trajajo še dandanes, a ni dvoma, da se bodo Rumunci vzdržali nepremagani, ker dobivajo mnogo podpore iz sosedne Rumunije. Z Nemci so bili Mažari precej obzirni, ker niso hoteli dražiti svojih zaveznikov v Avstriji. Postavo o ravnopravnosti narodnostij na Ogerskem so tolmačili le v svojo korist, kakor Nemci v Avstriji.

Pred svetom se mora pokazati, kako liberalne so njihove postave, v istini pa se jim ne čude niti v Avstriji niti na Ogerskem, marveč izvajajo ravno v tem pogledu največje krivice. Od leta 1869 pa do dandanes so Mažari s pomočjo dualizma postali na celnem Ogerskem neomejeni gospodarji v narodnem pogledu; dandanes je na Ogerskem državni jezik mažarski, drugega jezika ne poznajo. A ne samo na Ogerskem je tako; oni posegajo z mažarsčino tudi na Hrvaško, katero smatrajo po dualizmu kot svojo provincijo, premda so ž njo sklenili posebno državno pogodbo leta 1868. Po tej pogodbi je priznat poseben hrvatski teritorij s posebnim hrvatskim kot političnim narodom. To je čisto jasno in natančno izraženo v omenjeni pogodbi. Razven tega je v pogodbi še posebej določeno, da je na omenjenem teritoriju Hrvatske uradni jezik ne samo za avtonomne, nego tudi za zajedniške oblasti le edino hrvatski jezik. Ta postava je tako jasna, da jej ni treba nobenega komentara.

In vendar se je Ogerska ni držala že precej od početka nagodbe. Mažari in Nemci namreč mislita, da je njima dualizem odprl vrata na stečaj in da moreta po svoji volji vkljub jasnim postavam izvajati svoje osnove. Nemec misli vso Avstrijo razun Galicije germanizirati ter pripraviti pot nemstvu do Trsta, Mažari pa hoče ravno tako mažarizirati Hrvatsko, ker le tukaj mu je odprta pot do Reke in Jadranskega morja. Ta mažarizacija se je spočetka izvajala počasi. Prve so prišle v njihovo oblast železnice, potem pošte in brzojavi, v novjšem času tudi telefoni. Poskusili so tudi že pri domobranstvu in šumarski upravi. Pred dualizmom so bile na Hrvaškem tiskarnice v zajedniških uradih hrvatske in nemške, potem so jih zamenili z mažarskimi in hrvatskimi, a v najnovjšem času vrivajo se še celo samo mažarske. In vendar na Hrvaškem ne bi smeli izdajati drugih tiskanic kakor hrvatskih. Znano je, da se je hrvatski narod odločno uprl dvojezičnim napisom na zajedniških uradih, kamor so od tega časa postavljali le grb brez nadpisa, kar je pa nepostavno, ker napis mora biti le hrvatski. Ravno tako so nepostavni dvojezični napisi po železniških kolodvorih in raznih njihovih prostorih. V najnovjšem času so dobili naročniki telefona mažarske adrese tudi v Zagrebu. Radi tega so se seveda pritožili na merodajnem mestu, ali bržkone brez uspeha.

Sploh so Mažari postali v zadnjem času silno predrzni ter hočejo z vso silo, da velja le njihova beseda in njihova volja; mažarska deviza se glasi v novjšem času: vse mora biti mažarski do Adrije. A kaj pravi na vse to ona oblast na Hrvaškem, ki bi mogla vse to preprečiti, namreč sabor hrvatski? On molči. Opozicija sicer neprenehoma odkriva vse te nepostavnosti, ali večina molči ter se ne gane za obrambo svojega jezika, kar bi mogla lahko storiti, ker ima jasno postavo na svoji strani. To je po našem mnenju največja malomarnost, ali tudi krivica, radi katere bi se mogel hrvatski narod hudo osvetiti vsem onim, ki zagovarjajo in hvalijo krivični dualizem.

Politični pregled.

V Ljubljani, 1. junija.

Vladarjev razgovor s posl. Pacakom. Pri drugem delegacijskem obedu je vladar počastil z odgovorom tudi češkega delegata Pacaka, ki trdi, da so bili češki delegati pri prvem obedu le slučajno prizvani. Po nekaterih osebnih vprašanjih je pripomnil vladar: Sedaj je jako težaven čas. Del. Pacak: Veličanstvo, čas je res sila težaven. Vsi, ki se nahajamo sredi parlamen-

nismo zakrivili, da so nas potisnili v tako nejasen in težaven položaj, in mi sami smo vse storili, da se zboljšajo razmere. Vladi Vašega Veličanstva smo vse naznanili, kaj naj se zgodi, da se pride iz sedanjega položaja. Prosim Vaše Veličanstvo vpogledati naša pojasnila. Veličanstvo se bo prepričalo, da smo stavili le pravične zahteve, ne da bi se s tem dotaknili pravic drugih. Prosim Vaše Veličanstvo opetovano, da si da predložiti od vlade naše predloge, jih pretehta in usliša naše želje. — Tudi mi smo zato, da se vrnejo zopet mirne razmere in zopet v miru živimo z nemškimi sodeželani, toda zahtevamo, da se nam popravi storjena krivica. — Vladar na te besede ni naravnost odgovoril ter je prišel govoriti o nastopu Čehov v delegaciji, češ, da so sovražni zunanjemu ministru, kar ni prav. Del. Pacak je odgovoril: Lagati bi moral, ko bi rekel, da nismo bili nasprotni zunanjemu ministru v delegaciji, toda govorili smo v tonu, ki je bil običajen v prejšnjih delegacijah. Naša opozicija ne temelji samo na vzrokih zunanje, marveč tudi na vzrokih notranje politike. Ni namreč naroda na božjem svetu, ki bi se mu bila zgodila večja krivica, kakor našemu. Cesar je odmahnil z roko. — Pacak: Pri vsem spoštovanju do krone moram ponoviti te besede. — Cesar: Saj so zbornici predložili jezikovni načrti, ki morajo biti rešeni. — Pacak: Ti zakoni so za nas popolno nevsprejemljivi in ako bi bili uveljavljeni s § 14, bi to vzbudilo gibanje v deželi, kakoršnega še ni bilo. Prosim toraj Vaše Veličanstvo ne dovoliti, da bi se ti načrti uveljavili s pomočjo § 14. — Cesar je zopet odločno odmahnil z roko. — Pacak: Prosim Vaše Veličanstvo oprostjenja; jaz predobro poznam razmere. Govorim kot odkrit Čeh, kot odkrit Avstrijec, v interesu svoje domovine, v interesu države in kot udan prijatelj dinastije. Vaše Veličanstvo naj ne dovoli, da se uveljavijo jezikovni zakoni s § 14. To bi bil boj v permanenci. — Na vse to je odgovoril vladar: Kar vi počenjate, prekorača daleko mejo mogočosti.

Dunajske občinske volitve so bile z včerajšnjim dnem končane. Dunajski krščanski socialci smejo s ponosom zreti na minuli volilni boj. Kakor v prvih treh razredih, tako se je tudi včeraj sijajno pokazalo, da je Dunaj krščanski, da noče nikake skupnosti z židovskimi liberalci in socialnimi demokrati. Izmed 20 mandatov v novem splošnem volilnem razredu so si jih včeraj priborili krščanski socialci osemnajst, socialnim demokratom sta ostala samo dva, dasi so jim pomagali vsi sorodni dunajski elementi. V manifestu liberalnega centralnega volilnega odbora se glasi doslovno: »da mora vsak napredni mislec danes ravno tako točno in vestno priti na volišče, kakor da bi se šlo za kandidate lastne stranke«. A vsi židovski naporji so bili brezuspešni, krščansko-socialna stranka ima v mestnem zboru 131 mož, nasprotni stranki pa skupno le 23. Nasprotnik krščanstva je v dunajski prestolnici poražen na celi črti, dal Bog, da Dunaju slede kmalu tudi ostala avstrijska liberalna gnjezda.

Dunajska liberalna stranka po porazu. Takoj po izidu ožje volitve v I. dunajskem volilnem razredu so se sosli k posvetu maloštevilno izvoljeni liberalni odborniki z raznimi voditelji in padlimi zaupniki vred, da se posvetujejo o nadaljni taktiki. Da se udeležijo in corpore volitve v četrtem razredu in volijo soc. demokrate, sklenili so liberalni vodje že poprej, kakor tudi, da ne imenujejo nikakih svojih mož. Sedaj se je šlo najprej zato, ali naj vodja dr. Vogler res ne sedi v mestnem zboru in gre v dobro zasluženi pokoj, ali ne in ali naj opozicija sploh ne gre v mestno zbornico. Vodja dr. Vogler ne mara (!) vnovič v volilni boj mesto kakega odstopivšega odbornika in odlaga objednem čast voditelja. Mesto njega je postal voditelj dr. Nechansky, ki je potem razvil kar cel program. Za abstinenco govornik nikakor ni, ker je taka taktika najslabša in so jo že zavrgle vse stranke. Treba je opozicije v mestni zbornici, toda ne fakci-ozne, ne obstrukcije za vsako ceno, vsak boj je itak brezuspešen. Z eventualno izvoljenimi socialno-demokratičnimi odborniki bo šla stranka skupno »le v splošnih idejah slobode in napredka«. Da bi jih le kaj bilo!

misliti na mlado liberalno stranko. Mladina se sramuje starih liberalcev. Z njo se treba sporazumeti o nadaljni strankarski organizaciji. — Ali se s tem strinjajo »stari« liberalci?

Salisbury o posledicah sedanje vojske. V konservativnem mestnem klubu je te dni lord Salisbury izjavil, da Anglija ne hrepeni po aneksiji južno-afriških republik, marveč odstraniti hoče krivice, ki se gode angleškemu podanikom v Transvalu. Ker so pa Angliji vsilili (?) vojsko, bilo bi bedasto trditi, da je dolžna, ne dotakniti se pridobljene zemlje. In tudi velika nova nevarnost bi pretela Angliji, ako bi ne izrabila sedanje ugodne prilike. Ako pustimo republikama, pravi Salisbury, le del samostojnosti, nimamo nikake gotovosti glede nadaljnjega miru. Naša odgovornost je dvojna. Varovati moramo zanemarjene domačine, na drugi strani pa moramo svojo politiko tako uravnati, da se doseže sprava in konec prepirom. Pred vsem pa je potrebno, da se zatre vsako tajno rovarsko gibanje mej prebivalci, ki so sovražni državi in kraljici. — Kajpada Salisburyja prav nič ne briga, da je ta njegova izjava nasprotna oni 9. novembra l. l., ko je po takratnih soglasnih poročilih izustil te le besede: »Ne maramo ozemlja, ne zlatega polja, mi hočemo le jednako pravico za vse«. Kako prav so imeli ob pričetku sedaj malone končane vojske oni politiki, ki so trdili, da so transvalski zlati rudniki in oranjski dijamanti prvi in zadnji cilj kramarskih Angležev, ki so bili neizmerno veseli, da so po dolgoletnih poskusih vendar le našli »pravični« povod roparski vojski.

Vstaja na Kitajskem. V zadnjem času dohajajo iz Pekinga zelo vznemirljiva poročila. Nevarna sekta »pest patriotizma in miru«, katero so Evropejci nazvali »bokserji«, postaja izredno nevarna življenju in imetju evropskim in drugim priseljencem, posebno katolikom. Vodja ji je neki roparski načelnik, ki je tako sfanatizoval svoje pristase, da se baje ne boje niti krogelj iz topov, ki jim neki ne morejo škodovati. Vladne čete ne morejo ničesar opraviti proti močnim in dobro organizovanim »bokserjem«. Največja nevarnost preti krajem mej Pekingom in Tientsinom, kjer so ustaši požgali že več vasij in pomorili veliko število kristijanov. Razdejanjo železnico mej tema dvema krajema so vojaki sicer popravili, a ustaši so zajeli več belgijskih delavcev. Velika nevarnost preti sedaj Pekingom samemu, ako ne posežejo vmes zunanje velesile. Najbolj čudno pri vsem je pa to, da nevarno gibanje podpira tudi samosilna cesarica, ki bi si rada z ustaško pomočjo utrdila nevarno omajano stališče.

Knjige in časopisi.

»Dom in Svet« št. 11. prinaša sledečo vsebino: O lepoti. (Spisal dr. Fr. L.) [Dalje.] Jutro vstaja. (Zložil Silvin Sardenko.) Pod rimskim orlom. (Povest. Spisal I. M. Dovič.) [Konec.] Kam sedaj? (Spisal Ivo Trošt.) Šopek. (Slika. Spisal Bogdan.) Mladost. (Zložil Vinko Vinič.) Na prijateljevem grobu. (V spomin J. P. u. Zložil Narjan Pretko.) Prenašanje delujočih močij z elektriko. (Spisal dr. S. Šubic.) [Dalje.] Izprehodi po Slavoniji. (Spisal dr. J. Marinko.) [Dalje.] Oblakom. (Zložil Fr. Ks. Meško.) — Književnost: Slovenska književnost. — Časopis. — Razne stvari. — Naše slike. — Na platnicah: Pogovori. [Dalje.] — Slike: Bosanska devojka. Prvo sv. objavilo. (Risal Mat. Strnen.) Mlada Zora. (Risal Fr. Dobnikar.)

Viničarjev kažipot. — Navod, kako vinograde na novo nasajati in kako jih obdelovati. Spisal Ivan Bele, potovalni učitelj na vinorejski šoli v Mariboru. Celje 1900. — Tiskal in založil Dragotin Hribar. — Cena 60 h, s pošto 10 več. — Kdor vzame 12 izvodov, dobi jednega povrh.

Razlaga 2. lista sv. apostola Pavla do Korinčanov. Spisal Josip Zidanšek, prof. bogoslovja v Mariboru. — Ponatis iz »Voditelja«. — V Mariboru 1900. Založil pisatelj. — Tiskala tiskarna sv. Cirila. — Cena 50 h.

»Slovenski učitelj« prinaša v današnji 11. številki sledečo zanimivo vsebino: Zavornice našega napredka. — Sveti Janez Krstnik de la Salle, ustanovnik reda »bratov krščanskih šol«. I. Njegovo življenje. — »Formalne stopinje« pri katehetskem pouku. — Listek:

vine. — Dopisi. — Solske vesti. — Drobne. — Razpis službe. — »Slovenski učitelj« izhaja dvakrat na mesec in stane za celo leto 5 kron.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 1. junija.

Presvetli knezoškof se je včeraj popoldne vrnil v Ljubljano s kanonične vizitacije v kamniški dekaniji. Vizitacija se je vršila v dveh oddelkih: od 10. do 20. maja in od 24. do 31. maja. Birmancev je bilo: v Dobu 115, na Gorici 106, v Kamniku 241, v Tunjcah 54, v Stranjah 140, na Gojzdu 87, v Mekinjah 93, na Selih 111, v Nevljah 95, v Komendi 227, v Šmartnem v Tuhinju 161, v Zg. Tuhinju 165, v Špitaliču 115, v Motniku 93, na Vranjipeči 76, na Rovih 32, v Radomljah 43, na Homcu 48, vseh skupaj 2002.

Pastirski list presv. gosp. knezoškofa ljubljanskega Ant. Bonaventura o češčenju presv. Srca Jezusovega izide jutri.

Sejo slovan. krščanske narodne zveze sklicuje načelnik Po v še za dan 6. junija ob 9. uri dopoldne. Vabilo pravi: Zaradi važnosti političnega položaja prosim nujno, da se te seje udeležijo vsi gospodje poslanci.

Nadvojvoda Leopold Salvator je v sredo popoldne v spremstvu treh generalov in 15 višjih častnikov prišel v Kočevje, kjer so se mu poklonili vsi uradniki, učitelji, duhovščina in občinski zastop. Zvečer je bilo mesto razsvetljeno.

Imenovan je pomočni učitelj na jednorazrednici v Planini, Janko Grad, provizoričnim učiteljem ravno tam. Poštnim praktikantom je imenovan Karol Pšeničnik.

Državna podpora. Poljedelsko ministerstvo je dovolilo za oskrbovanje državnih trtnic v Črnomlju in Draščih 1600 kron podpore.

Premogokop v Št. Janžu na Dolenskem je kupila družba ljubljanskih, tržaških in dunajskih kapitalistov. Ta družba hoče zgraditi večje naprave in ozkotirno železnico do Trebnjega.

Nov slovenski naskok. »Grazers Tagblatt« prinaša debelo tiskano brzojavko z Dunaja: »Kakor se iz dobro poučenih parlamentarnih krogov poroča, bili so nedavno pri justičnem ministru nekateri slovenski poslanci, ki so posredovali glede imenovanja dveh svetnikov pri celjskem sodišču. Z grožnjo da se pridružijo obstrukciji, preprečili so slovenski poslanci Nemcem ugodno imenovanje. Mej nemškimi poslanci je radi tega silno ogorčenje«. — Baje bo to le grom brez toče.

Slavnost na Predelju. Dne 18. maja so obhajali na Predelju spomin obletnice junaške smrti stotnika Hermana in njegovih tovarišev, ki so ondi padli 18. maja 1809. Spomenik na Predelju je bil okrašen in na predvečer razsvetljen. Pred spomenikom je daroval sv. mašo vojaški kurat g. Ivanetič iz Ljubljane. Sv. maše se je udeležilo mnogo višjih častnikov iz Trbiža in iz Celovca ter prebivalci iz Raibla.

Duhovniške spremembe na Štajerskem. Kanonik M. Stranjšek je odložil dekansko službo za dekanijo Hoče. Dekanijskim upraviteljem je imenovan g. Simon Gaberc, župnik v Framu. G. Andrej Gliebe, župni upravitelj pri Veliki Nedelji je prestavljen v Ormož. G. Menhart iz Ptuja je imenovan provizorjem pri Veliki Nedelji. Prestavljeni so gg.: F. Gartner iz Ormoža v Loko, F. Horvat iz Hajdine v Ptuj, F. Krošelj iz Loke v Laško, Ivan Rožman iz Laškega v Hajdino.

Za župnika v Vitanji pri Celji je predložen č. g. Arzenšek, sedaj župnik v Trbnjah ob Dravi.

Štajarske novice. Pomožni uradnik pri topilničarskem upravištvu v Celju Viljem Kriška je imenovan računovodskim asistentom. — Na sadjarski in vinarski šoli v Mariboru obdrževal se bode od 18. do 23. junija poletni tečaj za sadjarstvo in vinarstvo ter za viničarje in cestarje. — Ustrelil se je v Žalecu zavarovalni agent I. Raner, ker se mu je odpovedala služba. — Pri licenciranju bikov v Slivnici pri Mariboru je dobil državno darilo bik deželne vinarske šole v Mariboru. Zakaj se deželni zavodi od

nija bo v mariborskem »Narodnem Domu« zadnja gledališka predstava v poletni dobi. Igrali bodo igro »Cvrček«. — V Gradcu pri- deta na binkoštne praznike Schönerer in Iro.

Nemška zmaga. Včeraj so bile ob- činske volitve v Št. Ilju v Slovenskih go- ricah. Slovenci so se vrlo borili, a Nemci so si še ohranili občino, ker so zmagali v I. in II. razredu. V III. razredu je zmaga slo- venska. Znani Egon Pistor ne more biti vesel nemške zmage, ker se je pričel krepko ma- jati njegov prestol, kar priča izid volitev v III. razredu.

Županom za občino Dol. Logatec je vsled odstopa dosedanjega župana Janeza Sicherla izvoljen posestnik in poštar Adolf Mulley.

Volitev župana. V občini Dolsko pri Kamniku je bil 16. m. m. izvoljen županom posestnik Jos. Zupančič od ondot, svetovalci so pa Fr. Zupančič iz Kamence, Jern. Kovič iz Osredka, Jos. Šimenc iz Podgore. — V Blagovici je bil 6. m. m. izvoljen županom Fr. Pistotnik iz Zg. Loke, svetovalci Fran. Ferjančič iz Zg. Loke, Jan. Žavbi iz Javorja in Anton Barlič iz Blagovice.

Dvojezične tiskovine pri mero- sodnih uradih se konečno vendarle uvedo pri vseh merosodnih uradih na Kranjskem.

Nov načrt liberalcev. »Gorenjec« se v vsaki številki strastno zaletava v »Go- spodarsko zvezo«. Njeni vspehi ga bodejo v oči. »Gospodarska zveza« gre pa mirno svojo pot dalje in se ne briga za pisarjenje notarskih pisarjev. Modri »Gorenjec« je sedaj prišel na to misel: »Ustanovimo »Gorenj- sko kmetsko zvezo«, katere namen naj bo kmeta učiti, svariti in braniti«. Sedaj manjka le še gorenjskih kmetov, ki bi hoteli biti liberalci in bi se vsedli na take liberalne limanice.

Kamniška mestna godba priredi binkoštni ponedeljek v tamošnjem zdravšču koncert z jako zanimivim in raznovrstnim vspehom. Začetek ob 4. uri popoldne. — Vstopnina 40 h. — Gostje dobro došli!

Razstava risarij. Binkoštno praznike priredi obrtno-nadaljevalna šola v Št. Vidu nad Ljubljano razstavo risarij svojih učen- cev, ki bo odprta vsak dan od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne. K obisku te razstave vabijo se uljudno vsi, ki se zanimajo za razvoj obrtno-nadaljevalnih šol in posebno še obrtniki.

Ljubljanske novice. Tepež na magistratu je bil danes po noči. Do krvi sta se stepla prižigalca električnih žar- nic Glavan in Erjavc. Stražniki so jih po- strežljivo spremili iz spodnjih v zgornje pro- store. — V Gosposkih ulicah je s tovornim vozom Ivan Mojskerc iz Bizovika podrl Jero Japelj. Poškodoval je ni. — Z rešilnim vozom so pripeljali v bolnico Josipa Bre- celnika iz Kamnika. V Česnovarjevi gostilni v Kolodvorskih ulicah ga je tako napadla božjast, da je bil celo uro v nezavesti. Po- zneje je silno razsajal. Tudi zadnjič omenjeni Friesack, kateremu ne morejo najti doma, živi ondi na magistratne stroške. — Pri- jazno družbo je vozil izvošček France Grabljevc na Posavje. Najel ga je s tremi vozovi topničarski naddesetnik I. W., ki je igral ulogo ženina. Na Posavju so se zamu- dili jedno uro, a ko se je družba dobro na- pila, je izvoščke zapodila brez plačila. — Pred policijsko stražnico na Ra- deckega cesti sta se danes po noči stepla dva ključarja. Policiji so jih hitro zaprli, drugič si bodeta izvolila varnejši prostor.

Napad na učitelja. Včeraj smo po- ročali, da je neki Fr. Purič v Repentabru hotel umoriti učitelja Fakina. Napal je učitelja, ko je šel na Tabor k sv. maši, iz skritega kraja s 15 cm dolgim stiletom ter ranil učitelja na dveh krajih, vender ne smrtnonevarno. Hotel je učitelja tudi pobiti z velikim kamenjem, a učitelj mu je ušel v bližnjo vas Col. Hotel se je maščevati nad učiteljem, ker je kot obč. tajnik izročil nje- govni ženi službeno knjižico, da je mogla proč od Puriča, ki je ž njo surovo ravnal.

Železniški vožnji red je izdal trgo- vec s papirjem g. Jos. Petrič v Ljubljani. Pripravno knjižico dobi se pri gosp. Petriču brezplačno.

V Postojno priredi v nedeljo izlet ko- lesarsko društvo »Gorica« iz Gorice.

Lahi pri delu. V Gorici v ulici proti

otroški vrtec. Tako se bode v Gorici pomno- žilo število renegatov. Istotako napravi »Lega« svojo šolo v Št. Lovrencu Nebelj- skem v Brdih. Ta kraj je popolnoma slo- venski!

O zadevi prof. Štreklja se je sedaj oglašala tudi »Südsteirische Post«, ki na- pram »Tagespost« pravi, da je neki ljub- ljanski list iz osebnih razlogov zavil Štrek- ljeve besede in jim podtaknil ravno nasprotno, kar je prof. Štrekelj trdil. Prof. Štrekelj je to v »Slovincu« sijajno dokazal. »Tagespost« je v tem oziru bila bratski skupaj z »Nar.« in noče po Štrekljevih pojasnilih stvar lo- jalno popraviti. Prof. Štrekelj ni nikdar trdil, da je slovenski pismeni jezik mešanica, am- pak je mnenja, da se mora slovenščina or- ganično razvijati, kakor se je razvijala od 16 stoletja naprej iz narodovih dialektov. To je jedino pametno stališče, ki ga odo- bravajo vsi odločujoči faktorji. Štrekelj je popolnoma poklican v to da se obrača proti posameznim pisarjem, filologom in nevednežem, ki ne obvladajo niti slo- vensščine niti kakega drugega slovanskega jezika in vendar hočejo določati nove jezi- kovne norme. Samo proti tem »mojster- skazom« se obrača Štrekljeva sodba, ne pa proti slovenski literaturi, katero prof. Štrekelj v svojih predavanjih visoko povzdiguje. Da so se po njegovi sodbi čutili zadeti tudi ne- kateri člani »Narodovega« uredništva, zato pač ne more biti odgovoren prof. Štrekelj. »Tagesposta« bi lahko po surovem osebnem psovanju na osebo učenjaka, ki se briga samo za znanost, posnela, da se za temi napadi skriva več, nego samo dve različni mnenji. »Tagespost« mora svojim izvajanjem priznati neutemeljenost, ali se pa v boji proti slovenskemu ljudstvu poslužuje nepo- štenih sredstev.

Zdravje v Ljubljani od 20. do 26. maja: Število novorojencev 24, mrtvorojen- cev 2, umrlih 25. Med njimi za jetiko 4, za vnetjem sopilnih organov 4, vsled mrtvouda 1, za različnimi boleznimi 16. Med njimi je 10 tujcev in 13 iz zavodov. Za infekcijoz- nimi boleznimi so oboleli, in sicer: za ospi- cami 2, za škarkarico 1, za vrtico 4.

Zastrupiti se je hotel v Gorici dvaj- setletni kleparski pomočnik Peter Bandel. Zdravniki so ga rešili smrti.

Samomor. 42letni Jurij Pregelj se je včeraj v Trstu zastrupil. Samomorilec za- pušča dvoje otrok. Vzrok samomora je ne- znan.

Napad na nemškega cesarja. Vče- raj je krožila po nemškem časopisju vest, da je nemškega cesarja, ko se je vozil na potsdamski kolodvor, napadel nek človek. Stvar pa ni tako grozna. Resnica je samo, da so aretovali nekega človeka, ki je pristopil k cesarjevi kočiji in nemškemu cesarju po- kazal osle. Pravijo, da je mož, ki je na tako krepak način pokazal svoja čustva, blazen.

Amerikanski veleobrt. V združenih severoameriških državah so l. 1899 izkopali 258,539.650 ton premoga, to je za 38,564.983 ton več, nego lani. Pomnožitev znaša torej 17 $\frac{1}{2}$ %. Vsled tega ameriška veleobrtinja napreduje z ogromnimi koraki. Najbolj je napredovala železna obrt. Litega železa so producirali tam l. 1898 11,773.934 ton, l. 1899 pa že 13,700.000 ton. Pri tem je tudi vrednost železa poskočila, tako, da so Zdru- žene severoameriške države od premoga in železa imele l. 1899 za 181 milj. dolarjev več dobička, nego prejšnje leto. Seveda prav gladko tudi v Ameriki vedno ne gre. Rudokopi v Arkanzasu so štrajkali skoro eno leto, a vendar je produkcija tako narasla. Proti temu napredku smo mi berači.

Ubojna statistika. Italijanski krimi- nalni psiholog Ferri je priobčil sledeči sta- tistični pregled ubojev: Na 1 milijon pre- bivalcev pride ubojev v Italiji 96.9, v Špa- niji 76.7, v Ogerski 75.4, v Rumuniji 40.4, v Avstriji 24.4, v Portugalski 23.8, v Švici 16.4, v Franciji 15.7, v Rusiji 15.2, v Bel- giji 14.4, v Švediji 12.9, v Danski 12.4. Najmanj ubijavcev je na Irskem — 10.8, na Nemškem 10.7, na Nizozemskem 5.6 in na Škotskem 5. Vročekrvni južni temperament je torej veliko bolj nagnjen k nasilstvu, nego hladni severni. Zanimivo je, da je na Oger- skem toliko več veselja za ubijanje, nego v Avstriji. — Se pozna tudi v politiki!

Društva.

(Tamburaški klub »Zvezda« priredi jutri v soboto, dne 2. t. m. prvi le- tošnji koncert v spodnjih kavarniških pro- storih »Narodnega doma« pod vodstvom g. M. Adamiča z nastopnim vspehom: 1. V. Parma: »Mladi vojaki«, koračnica iz »Ro- kovnjačev«. 2. M. pl. Farkaš: »Santa Lucia«, napuljska barkarola. Brač-solo. 3. * *: »Mar- jeta«, mazurka. 4. Iv. pl. Zajc: »Potpouri iz opere Nikola Šubić-Zrinski«. 5. V. G. Brož: »V sladkoj sanji«, valček. 6. M. Adamič: »Pri slovesu«, koračnica. 7. C. M. Weber: Lovski zbor iz opere »Čarostelec«. 8. V. G. Brož: »Spavaj sladko«, serenada za brač- solo in zbor. 9. Mascagni: Intermezzo iz opere »Cavalleria rusticana«. 10. M. Adamič: »Čerkeska«, polka hitra. — Začetek ob 8. uri. — Vstopnina 40 h. — K mnogobrojni udeležbi vabi najuljudneje odbor.

(Mestna hranilnica ljubljans- ska.) Meseca maja t. l. uložilo je mestno hranilnico ljubljansko 883 stran 557,388 33 kron, 820 strank pa dvignilo 565,108.45 K.

(Podpornemu društvu za slo- venske visokošolce v Gradcu) so dosle doslej tele podpore: A. Prispevki k ustanovni: Gospod dr. Benjamin Ipavic, zdravnik v Gradcu (tretji, četrti in peti obrok) 60 K; prebitek vsote za album, ki so ga slovenski slavisti izročili g. vseučiliščnemu profesorju dr. Greg. Kreku kot nekdanji in sedanjji slušatelji ob njegovi šestdesetletnici 87 K. — B. Prispevki za razpoložno glav- nico: Slavno hranilno in posojilno društvo v Ptuj 1300 K; slavna posojilnica v Celju 250 K; g. Štefan Klun, gostilničar v Ljub- ljani 4 K; g. Janez Vovk, poštni kontrolor v Gradcu 4 K; g. Frančišek Hrašovec, c. kr. sodnik v pok. v Gradcu 30 K; g. Viljem Urbas, c. kr. profesor v pok. v Gradcu 4 K; g. dr. Ivan Klasinc, zborni in sodni odvet- nik v Gradcu, 10 K; g. dr. pl. Raimund Miklavc, c. kr. vojaški kaplan v Gradcu, 10 K; g. Štefan Rojnik, računstveni oficijal v Gradcu, 10 K; g. Ferdinand Seidl, c. kr. profesor na realki v Gorici, 5 K; slavno slo- vensko omizje pri g. Brunnerju v Beljaku, 6 K; gg. litijaki Slovenci po g. Iv. Jenku 20 K; g. Rajko Perušek, c. kr. profesor v Ljubljani, 10 K; g. dr. Anton Tschamer, zdravnik v Gradcu, 10 K; g. dr. J. Bezjak, c. kr. profesor v Mariboru, med maribor- skimi Slovenci nabral 59 K 40 h; slavni slo- venski klub v Celovcu 10 K; gospod Blaž Bonča, veterinarski koncipist pri štajerskem namestništvu v Gradcu, 4 K; g. dr. Alojzij Kraut, odvetnik v Celovcu, 6 K; g. dr. Juro Hrašovec, odvetnik v Celju, 6 K; slavna po- sojilnica v Brežicah 30 K; g. Ant. Svetina, c. kr. notar v Pliberku, 10 K; g. dr. Karol Kočevar, sodni pristav v Št. Lenartu, 6 K; g. dr. Josip Sernek, odvetnik in deželni po- slanec v Celju, 20 K; g. Ivan Murnik, c. kr. svetnik itd. v Ljubljani, 10 K; g. A. Šlem- berger, c. kr. notar v Kranju, 10 K; g. dr. Gvidon Srebre, odvetnik v Brežicah, 6 K; slavna okrajna posojilnica v Ljutomeru, 30 K; g. Ivan Fon, c. kr. profesor v Celju, 10 K; g. Jožef Šuman, c. kr. šolski nadzornik v Ljubljani, 4 K; g. dr. Valentin Štempihar, odvetnik v Kranju, 6 K; g. Anton Santel, c. kr. profesor v Gorici, 4 K; slavna posojil- nica v Mariboru 100 K; g. dr. Jak. Purgaj, c. kr. profesor na I. gimnaziji v Gradcu, 10 K; g. dr. Greg. Krek, c. kr. vseučiliški profesor, akademik itd., 50 K; g. p. Sa- lezij Pirc, dohodninar benediktinskega samo- stana v Št. Pavlu, 10 K; g. Frančišek Haupt- mann, c. kr. profesor na učiteljski v Gradcu, 10 K; g. Iv. Lavrič, podpolkovnik deželne brambe v Ljubljani, 10 K; gosp. dr. Matija Schmirmaul, zdravnik v Rajhenburgu 10 K; gospod dr. Jakob Sket, c. kr. gimn. profesor v Celovcu, 10 K; gospod dr. Demeter Blei- weis vitez Trsteniški, zdravnik v Gradcu, 14 K; slavna družba sv. Cirila in Metoda 40 K; gospod Martin Petelin, c. kr. profesor v Ljubljani, 4 K; g. dr. Tomaž Horvat, od- vetnik v Ptuj, 20 K; gospod Blaž Delia- šek, c. k. sodni tajnik v Novem mestu 2 K; slavna posojilnica na Vranskem 30 K; slavna kmetiška posojilnica na Vrhniki 14 K; slavna posojilnica v Smarju pri Jelšah 40 K; g. dr. Jožef Rakež, zdravnik v Smarju 10 K; g. Simon Rutar, c. kr. profesor v Ljubljani 20 K; g. dr. Frančišek Perne, c. k. pro- fesor v Kranju 2 K; g. dr. Jožef Vošnjak, zdravnik v Slovenski Bistrici 10 K; slavna posojilnica v Vitanju 10 K; gosp. dr. Ludvik Gumpłowicz, c. k. vseučiliški profesor v Gradcu 24 K; gospod dr. Pavel Turner, vzgojatelj na Dunaju 20 K; gospod dr. Frančišek Jurtela, odvetnik in deželni po- slanec 10 K; slavna okrajna hranilnica in posojilnica v Idriji 50 K; gospod dr. Va- lentin Korun, c. k. profesor v Kranju 4 K; slavna savinjska posojilnica v Žalcu 40 K; gospod Anton Aškerc, vrednik »Ljublj. Zvona« in mestni arhivar v Ljubljani, 5 K; g. dr. Ivan Svetina, c. k. profesor in ka- tetet v Ljubljani 2 K. — Vsem častitim darovalcem izreka odbor v imenu podpiran- cev najsrčnejšo zahvalo in prosi nadaljnih prispevkov, kateri naj se blagovoljno poš- iljajo društvu na glavno posojilnico, gospodu Fran- čiču, v Gradcu, na ulico pod mestno hišo.

čišku Železingerju, c. k. gimnazijskemu profesorju v Gradcu (Graz, Zinzendorf- gasse 32).

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 1. junija. Cesar se na bin- koštne praznike poda v Gödölö.

Dunaj, 1. junija. Danes se vrši seja ministrskega sveta. Položaj se je baje poostiril. Od druge strani se zopet za- trjuje, da je vlada dala Čehom kot kon- cesijo razveljavljenje Kindingerjevega odloka in da Čehi za to ne bodo ob- struirali proračunskega provizorija in investicij. Vsekakor se vrše pogajanja.

Dunaj, 1. junija. »N. Fr. Presse« poroča iz Lvova, da poljski voditelji ne bodo dali svojih rok za razrušitev de- snice. Tako inspirirano poročilo dona- šajo poljski listi.

Dunaj, 1. junija. Pri včerajšnji vo- litvi so zmagali krščansko-socijalni kan- didatje v 18 okrajih, v dveh sta prodrla socijalna demokrata in sicer Reumann v 10. okraju s 5360 proti 4090 glasovom in Schuhmeier v 16. okraju s 7932 proti 5209 glasovom. Krščanski socijalci so dobili skupno 77.608, nasprotniki pa 54.306 glasov. Volitve se je udeležilo nekaj nad 50 odstotkov vseh volivcev. — Izvoljen je krščansko-socijalni poslanec Bielhovek v 1. okraju z večino 660 glasov, soc. dem. dr. Ellenbogen in Pernerstorfer sta propadla.

Dunaj, 1. junija. Poslanec Pacak z ozirom na časniška poročila popravlja, da ni cesar grajalno omenjal izrečno češke obstrukcije nego je obsodil ob- strukcijo sploh, rekoč: »Postali smo v zasmeh celemu svetu. To je sramota«. Pacak je cesarju odgovoril, da obstruk- cije niso Čehi iznašli. Na izjavo, da Čehi ne morejo sprejeti predloženega načrta jezikovnega zakona, je cesar od- vrnil z »Oho!«

Trst, 1. junija. Cesar je potrdil iz- volitev odvetnika Sandrinellija tržaškim županom. Instalacija se vrši jutri opo- ludne.

Budimpešta, 1. junija. Ministerski predsednik Szell ni hotel sprejeti moha- medanske deputacije z razlogom, ker je ni sprejel cesar in ker zadeva spada v Kallayevno področje.

Budimpešta, 1. junija. Tri tisoč kovinskih delavcev na ogerskih državnih železnicah je pričelo stavkati. Čuje se, da se prične splošna stavka ogerskih kovinskih delavcev.

Belgrad, 1. junija. Tavšanoviču so znižali kazen za dve leti.

Pariz, 1. junija. Včeraj je dobil Pariz antisemitskega župana. Županom je izvoljen s 45 glasovi nacionalist Grebauval.

London, 1. junija. Brzojavka iz Shanghaja javlja, da je vlada pod smrtno kaznijo prepovedala zvezo »bok- serjev«. Položaj se je nekoliko zboljšal.

London, 1. junija. Iz Shanghaia se javlja, da vstaja na Kitajskem po- staja resna. Uporni Bokseri so pognali vojake v beg in zažgali postajo Loko Chiao. Rusija bode izkrcala svoje vo- jake v Port Arturu.

Vojska v Južni Afriki.

Angleški maršal Roberts bo v malo dneh dosegel svoj konečni cilj in razobesil v Pre- toriji angleško zastavo. Angležev sicer še ni v glavnem transvalskem mestu, kakor so že včeraj javili nekateri listi, kajti Roberts je tekom včerajšnjega dne došel še le v Jo- hannesburg ter tam razvil angleško zastavo, toda daleč ni več oni čas, ko bo dovršil svoje delo. Iz Johannesburga v Pretorijo je sicer še vedno dobrih 50 km., a ker Buri niso razdrli železnice in ker so se z malimi izjemami tudi že iz Pretorije umaknile bur- ske čete, ne bo zadel na svojem zmagoslav- nem svojem potu ob nobene ovire in bo baje v Pretoriji celo slovesno vsprejet ob nenav- zočnosti Krügerja in drugih vladnih organov.

Z vhom v Pretorijo bo vojska seveda končana, a posamni burski oddelki, kateri bi morda nameravali ugrizniti v boju za demo-

vino do skrajnih meja, bodo se nadlegovali angleške posadke v tem ali onem kraju, kakor se to tudi sedaj dogaja ob cestah, ki vodijo v Pretorijo, kjer imata Hamilton in French dovolj posla, da si delata gaz proti središču. Tudi general Rundle pri Senegalu ne najde še pokoja in so mu Buri provzročili precejšnjo škodo.

Pretorija, 1. junija. General Botha je preteklo soboto zadal angleškimi četami pri Witwatersrandu znatne izgube.

Pretorija, 31. maja. Vse čete, ki so stražile mestne utrdbе, so se umaknile, tako da Angleži v dveh urah lahko dospo v mesto. Predsednik Krüger se je podal v Watervalboven in naročil županu, naj vsprejme Angleže.

London, 1. junija. Maršal Roberts je brzojavil 30. t. m. ob 9. uri zvečer iz Germistona pred Johannesburgom: Na prošnjo odposlanika iz Johannesburga sem odložil dohod v mesto za 24 ur.

London, 1. junija. Roberts brzojavlja 31. maja: Angleške čete so ravnokar zasedle Johannesburg. Angleška zastava že vohra raz vladnega poslopja.

Bruselj, 1. junija. Dr. Leyds meni, da vevlasti ne bodo pripustile aneksije obeh burskih držav. V tem smislu bode poslaništvo poslalo vevlastim oklice. Dr. Leyds zatrjuje dalje, da Krüger ni ušel in da ga dobe sovražniki živega ali mrtvega. Prepeljali ga bodo na sv. Heleno, žena njegova in otroci, in predsednik Steyn bodo odpotovali v Evropo.

London, 1. junija. Buri ne kažejo nikjer odpora. Rudokopi johannesburški so nepoškodovani.

London, 1. junija. Govori se, da je Pretorija predvčerajšnjim ob 2. uri popoldne padla. Angleški ujetniki so bili oproščeni. Krüger je ubežal. Provizorično vlado je sprejel bivši najvišji sodnik Gregorowski. Tudi nekateri listi so dobili jednaka poročila in ognjevit proslavljajo ta dogodek.

Vozni red, priložile so domačetrške **Gričar & Mejač, M. Leustek in L. Mikusch** današnji številki našega lista. — Cenj. naročniki in čitatelji blagovolite naj se pri naročilih ozirajo na označene trgovine.

Vozni red dobi se pri trd-
kah **Gričar-
Mejač, M. Leustek in L. Mikusch** v
Ljubljani zastoj.

Zaročenca.

(I promessi sposi.)

Milanska povest iz sedemnajstega veka. — Laški spisal Alessandro Manzoni. prevel I. B.—č.

(Dalje.)

Zagovorniki miru se oddahnejo in pomagajo Ferrerju na sto načinov. Oni, ki so prav blizu njega, skušajo spraviti ljudstvo v dobro voljo ter delajo prosto pot za voz, odrivajoč ljudi. Drugi ploskajo, ponavljajo kancelarjeve besede, katere je morda izgovoril ter jih širijo naprej. Prevpiti skušajo besneče trdovratneže in obrniti proti njim ost novega ljudskega mnenja. „Kdo ima kaj zoper to, da kličemo: živio Ferrer? Ti? Ali nočeš, da je kruh po ceni? Ti hudobneži ne marajo krščanske pravice! Med sleparji kriče nekateri na vse pretege zato, da bi oskrbnik lažje ušel. V ječo z oskrbnikom! Živio Ferrer! Prostora za Ferrerja!“ Zmerom bolj se množi ta stranka in zmerom bolj

malosrčna postaja nasprotna. Ferrer-jevci pa ne svari samo druge stranke, temveč se lotijo tudi z rokami trdovratnežev, da bi jih porinili nazaj, ter jim trgajo iz rok orodje. Ti kriče, groze in skušajo dobiti zopet duška. Toda njih stvar je izgubljena; slišijo se samo kliči: „ječa! pravica! Ferrer!“ Po kratkem metazu je konec boja. Miroljubna stranka zasede vrata, varuje jih pred novimi napadi in dela Ferrerju pot. Nekateri kriče skozi luknje, katerih je bilo uže precej, v hišo, da prihaja pomoč in da naj pripravijo oskrbnika, češ „da pojde takoj v ječo... hej! ali ste umeli?“

„Ali je to oni Ferrer, ki pomaga delati naredbe?“ vpraša Renzo svojega sosedu, ker se domisli onega „vidit Ferrer“, katerega mu je trobil na uho doktor Azzeccagarbugli, ko mu je pokazal njegov podpis pod tisto znano nam naredbo.

„Dà, veliki kancelar“, odgovori mu sosed.

„Ali je pošten mož?“

„Če je pošten mož? Saj je ponižal žitne cene. To drugim ni bilo všeč; a on prihaja zdaj, da povede oskrbnika v ječo, ker je sleparil.“

Seveda je bil Renzo takoj za Ferrerja. Hotel mu je iti naravnost naproti, kar pa ni bilo lahko. Toda suval je prav po kmetski in se pehàl s komolci, tako da si je naredil prostor in je prišel v prve vrste tik kočije.

Ta je stala sredi gneče. Obstala je v zagati, ki je ob taki priliki neizogibna. Stari Ferrer je pokazoval sedaj pri tem, sedaj pri onem oknu svoj ponižni, smehljajoči se, prijazni obraz; tako lice je imel navadno shranjeno za nastop pred Filipom IV.; a tudi pri tej priložnosti je moral ž njim na dan. Tudi govoril je. Toda besede so se skoro popolnoma izgubile v hrupu in šumu, v glasnih pozdravih, ki so mu od vseh strani doneli na uho. Pomaga si torej z rokama; zdaj položi prste na usta in pošilja na desno in levo poljube v znak svoje zahvale za ljudsko naklonjenost; zdaj pomoli roko skozi okno, in zamahne lahno, naj mu naredi prostor; na to jo zopet uljudno povese, kakor bi prosil miru. Ko se hrup nekoliko poleže, čujejo blizu stoječi njegove besede in jih ponavljajo: „Kruha, obilnost, prinašam vam pravico; samo prostor, za božjo voljo!“ Zmučen in upehan od tolikega hrupa, toliko glasov, ves iz sebe od nešteti obrazov in očij, ki so bile vrpte vanj, sklone se mož za trenotek nazaj v kočijo, napihne lica, globoko vzdihne in zamrmra: „Por mi vida, que de gente!“

„Živio Ferrer! Ne bojte se! Vi ste poštenjak! Kruha, kruha!“

„Dà, kruha, kruha!“ odgovori Ferrer, „obilico, jaz vam ga obljubim“, in položi roko na prsi.

„Nekoliko prostora“, pristavi brzo. „Peljal ga bodem v ječo in kaznoval kakor zasluži“, ter dostavi na tihem: „Si es culpable.“¹⁾ Nato se sklone h kočijažu in mu naglo reče: „Adelante, Pedro, si puedes.“²⁾

Tudi kočijaž se smehlja ljudstvu s prisiljeno prijaznostjo, kakor bi bil Bog ve kakó važna oseba. Polahko, polahko zamahuje na levo in desno z bičem ter prosi nadležne sosedu, naj se stisnejo in nekoliko umaknejo. „Gospodje, prosim vas prostora, le malo, malo, samo toliko da pridemo skozi!“

Mej tem so delavnejši miroljubi skušali narediti prostor, katerega je kočijaž takó lepo prosil. Nekateri potiskajo pred konji v stran ljudi, primejo jih za prsi in jih prijazno pozivajo nazaj: „S poti; prostor, gospodje!“ Drugi pa delajo isto na obeh stra-

¹⁾ Za vraga, koliko ljudstva!

²⁾ Če je kriv.

³⁾ Naprej, Pedro, če moreš.

neh kočije, da bi mogla naprej in ne bi vozila po nogah ali razmršila komu brk. To bi ne bilo baš prijetno za ljudi, pa tudi don Antonio Ferrerju bi zmanjševalo slavlje.

Nasemu Renzu je ugajal častiti starček, katerega je plašila zmešnjava, ki je bil onemogel od truda, pa ga je hrabrila skrb in bodrila nada, da bo rešil jednega človeka smrtnih težav. Kar povsem je opustil misel na odhod in sklenil je pomagati Ferrerju in ga ne zapustiti, dokler ne dospè do cilja. Pomagal je torej drugim delati pot in prav res ni bil mej najslabšimi. Prostor je narujen. „Le naprej!“ kriče vsi nad kočijažem in praznijo cesto pred njim. „Adelante, presto, con juicio!“¹⁾ mu ukaže tudi Ferrer, in voz se premakne. Ferrer neprestano pozdravlja ljudstvo, posebno hvaležno pa nekatere posameznike, kateri se najbolj potè za-nj, in se jim prijazno smeji. Ta sreča doleti tudi junaka Renza, kateri jo je v resnici zaslužil in je ta dan bolje služil velikemu kancelarju, nego bi bil to zamogel njegov najboljši pisar. Hribovskega mladenci očara ta prijaznost in misli, da je Antonio Ferrer uže njegov najboljši prijatelj.

(Dalje prih.)

¹⁾ Naprej, urno, po pameti!

„Hennebergova svila“

— le pristna, ako se dobi direktno od mene — črna, bela in barvena od 45 kr. do 14 gld. 65 kr. meter. Vsakemu franko in carine prosto na dom. Vzorci z obratno pošto. 1 11 11—5

G. Henneberg, tovarne za svilo,
(c. in kr. dvorni založnik) v Curthu.

Cena žitu na dunajski borzi

dné 31. maja 1900.

Za 100 kilogramov.

Pšenica za maj-juni	gl.	7 92	do gl.	7 94
„ „ jesen	„	8 27	„	8 28
Rž za maj-junij	„	7 40	„	7 45
„ „ jesen	„	7 54	„	7 55
Tursica za maj-junij	„	5 76	„	5 77
„ „ jul.-avgust	„	5 81	„	5 82
„ „ sept.-okt.	„	5 94	„	5 95
Oves za maj-junij	„	5 33	„	5 34
„ „ jesen	„	5 49	„	5 51

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306,2 m. srednji zračni tlak 736,0 mm.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padačina v 24 urah v m.m.
31	9. zveč.	734.1	13.4	sl. sever	oblačno	
	7. zjutr.	734.5	13.6	sl. svzh.	oblačno	7.7
	12. popol.	734.9	20.0	sl. jvzh.	del. jasno	

Srednja včerajšnja temperatura 12.8, normale 16.0°.



Odlikovan s c. kr. državno medaljo za ure. 28

Prva moravska tovarna za ure

Fr. Moravus, Brno, Veliki trg 8,

izdeluje in razpošilja

367 25—13

ure za cerkve, graščine, šole, mestne hiše

dovršeno izdelane, proti dolgemu jamstvu. — Ceniki brezplačno.

Franc Stupica,

Ljubljana, Marije Terezije

cesta št. 1, zraven Figovca,

trgovina z železom, moko in specerijskim blagom,

priporoča po zelo nizkih cenah:

portland- in roman cement, bičje za obilvanje stropov, strešni klej, železniške šine, traverze, razno železo, jeklo in kositar (plehovino), štedilnike, kotle, različno poljedelsko orodje, trombe (pumpe), nagrobne križe, kovanja za okna in vrata, lepo kuhinjsko opravo ter različne tehnične in uteže, dalje dobro in sveže specerijsko blago, slivovko, špirit in fino jedlino in drugo v to stroko spadajoče blago. 491 8—1

Dunajska borza.

Dné 1. junija.

Skupni državni dolg v notah	98—
Skupni državni dolg v srebru	97-30
Avstrijska zlata renta 4%	116 25
Avstrijska kronska renta 4%, 200 kron	97-15
Ogerska zlata renta 4%	116-20
Ogerska kronska renta 4%, 200	91-55
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	178-0
Kreditne delnice, 180 gld.	718-25
London vista	242-20
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	118-32

Dné 31. maja.

20 mark	23-67
20 frankov (napoleonidor)	19-27
Italijanski bankovci	90-65
C. kr. cekini	11-33
3-2% državne srečke l. 1854, 250 gld.	168—
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	158-25
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	—
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	94-25
Tisine srečke 4%, 100 gld.	138-50
Dunavske vravnave srečke 5%	250—

Dunavsko vravnavno posojilo l. 1878	106—
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	94-20
Priporitne obveznice državne železnice	412—
„ južne železnice 3%	320—
„ južne železnice 5%	118-50
„ dolenskih železnic 4%	99-50
Kreditne srečke, 100 gld.	397—
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	335—
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	39 75
Ogerskega	5
19-75	
Budimpešt. bazilika-srečke, 5 gld.	12—
Rudolfove srečke, 10 gld.	63-50

Salmove srečke, 40 gld.	175-25
St. Genčis srečke, 40 gld.	183—
Waldsteinove srečke, 20 gld.	178—
Ljubljanske srečke	48—
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	281 50
Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	6300—
Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	780—
Akcije južne železnice, 300 gld. sr.	103-50
Splošna avstrijska stavbinska družba	176-50
Montanska družba avstr. plan.	502-50
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	420—
Papirnih rubljev 100	255-75

Nakup in prodaja
vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Zavarovanja za zube pri žrebanjih, pri izžrebanju
najmanjšega dobitka. — Promese za vsako žrebanje.
Kulaniina izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba
„MERCUR“
I., Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strobelgasse 2.

Pojasnila vseh gospodarskih in finančnih stvarih,
potem o kursnih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostih
papirjev in vestni svetli za doseg kolikor je mogoče visocega
obrestovanja pri popolni varnosti
naloženih glavnih.